JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

ANTONIO TIZZANO

30 päivänä maaliskuuta 2006 [1]

I Johdanto

1. Cour d'appel de Liège (jäljempänä Cour d'appel) ja Tribunal de première instance de Liège (jäljempänä Tribunal de première instance) ovat esittäneet kahdella eri välipäätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle EY 234 artiklan nojalla useita ennakkoratkaisukysymyksiä sellaisen toimenpiteen yhteensopivuudesta EY 25, EY 87 ja EY 90 artiklan kanssa, jolla on vapautettu paikallisista moottoriveroista ainoastaan moottorit, joita käytetään maakaasun paineistusasemilla, sekä niistä seurauksista, joita aiheutuu siitä, jos tämä toimenpide todetaan näiden määräysten vastaiseksi.

1 – Alkuperäinen kieli: italia.

II Asiaa koskeva lainsäädäntö

Yhteisön oikeus

2. Nyt käsiteltävien asioiden kannalta on mainittava ennen kaikkea EY 87 artiklan 1 kohta, jossa tunnetusti määrätään, että jollei perustamissopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

3. Lisäksi on asianmukaista mainita EY 88 artiklan 3 kohta, jossa määrätään nyt käsiteltävien asioiden kannalta merkityksellisiltä osin seuraavaa:

"Komissiolle on annettava tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa."

4. Nyt käsiteltävän asian kannalta on merkityksellinen myös EY 25 artikla, jonka sanamuoto on seuraava:

"Tuonti- ja vientitullit tai vaikutukseltaan vastaavat maksut ovat kiellettyjä jäsenvaltioiden välillä. Tämä koskee myös fiskaalisia tulleja."

5. Mainittakoon lopuksi EY 90 artikla, jossa määrätään seuraavaa:

"Jäsenvaltiot eivät määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille minkäänlaisia korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja, kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille.

Jäsenvaltiot eivät liioin määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa."

Kansallinen lainsäädäntö

Asia C-393/04

6. Seraingin kunnanvaltuusto teki 13.12.1999 päätöksen, jolla otettiin käyttöön moottorivero (jäljempänä kunnallinen päätös). Kyseisessä päätöksessä määrätään kunnan alueella sijaitsevilta teollisuusyrityksiltä, kaupan ja rahoituksen alan yrityksiltä sekä maatalousyrityksiltä vuosittain kannettavasta verosta, jonka perusteena ovat moottorit, joita käytetään toimipaikoissa tapahtuvassa toiminnassa tai siihen liittyvissä laitoksissa riippumatta siitä, mikä on moottorin voimanlähde. Veron suuruus määräytyy moottorin tehon mukaan.

7. Kunnallisen päätöksen 3 §:ssä määrätään kuitenkin, että tietyt tilanteet on vapautettu verosta. Nyt käsiteltävän asian kannalta erityisesti 3 §:n 9 momentissa määrätään, että moottoriveroa ei kanneta "moottoreista, joita käytetään maakaasun paineistusasemilla sellaisten kompressoreiden käyttövoimana, joilla aikaansaadaan tarvittava paine syöttöputkissa".

Asia C-41/05

8. Liègen maakuntaneuvosto teki 30.10.1998 ja 29.10.1999 päätöksen (jäljempänä maakunnan päätös), jolla otettiin käyttöön vuosittain kannettava moottorivero.

9. Päätöksen soveltamisala on sama kuin edellä mainitun Seraingin kunnan tekemän päätöksen, ja samalla tavoin kuin kunnan päätöksen, myöskään maakunnan päätöksen mukaan veroa ei kanneta moottoreiden käyttämisestä maakaasun paineistusasemilla.

11. Air Liquide hoitaa teollisuuskaasujen toimituksia korkeapaineella maan alla kulkevan kanavaverkon välityksellä useista Belgiassa sijaitsevista tuotantolaitoksistaan omille Belgiassa, Ranskassa ja Alankomaissa sijaitseville asiakkailleen.

12. Air Liquidellä on tätä toimintaa hoitamassa yksi teollisuuskaasun tuotantoyksikkö Seraingin kunnan alueella Liègen maakunnassa. Yksikköön kuuluu kaasun paineistusasema, joka on välttämätön, jotta kaasu saataisiin asianomaisiin putkiin ja sitä olisi mahdollista toimittaa.

Asia C-393/04

III Tosiseikasto ja asian käsittelyn vaiheet

Johdanto

10. Air Liquide on teollinen konserni, joka on erikoistunut teollisuus- ja lääkekaasujen tuotantoon ja toimituksiin. Air Liquide Industries Belgium S.A. (jäljempänä Air Liquide) kuuluu tähän konserniin.

13. Air Liquide sai 28.6.2000 Seraingin kunnalta 41 275 757 Belgian frangin (BEF) (1 023 199,20 euroa) suuruisen maksumääräyksen, joka koski vuodelta 1999 kannettavaa moottoriveroa.

14. Air Liquide esitti 22.9.2000 päivätyssä kirjeessä Seraingin kunnanvaltuustolle veroa koskeneen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimus hylättiin 15.3.2001 tehdyllä päätöksellä.

15. Valittaja saattoi asian tämän jälkeen Liègen Tribunal de première instancen käsiteltäväksi vaatien viimeksi mainitun päätöksen kumoamista ja vedoten muun muassa siihen, että kyseinen vero oli syrjivä, koska se kannetaan yrityksiltä, jotka tuottavat ja toimittavat teollisuuskaasua, kun maakaasua toimittavat yritykset on puolestaan vapautettu verosta.

16. Kyseinen tuomioistuin katsoi 28.11.2002 antamassaan tuomiossa valituksen tutkimisen edellytysten täyttyvän mutta totesi sen perusteettomaksi. Air Liquide saattoi siis asian Cour d'appelin käsiteltäväksi, ja tämä on 15.9.2004 tekemällään välipäätöksellä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko kunnallisesta moottoriverosta myönnettävää vapautusta, joka myönnetään ainoastaan maakaasulaitoksissa käytettävien moottoreiden osalta eikä muiden teollisuuskaasujen yhteydessä käytettävien moottoreiden osalta, pidettävä Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen konsolidoidun version [EY] 87 artiklassa tarkoitettuna valtiontukena?"

Asia C-41/05

17. Liègen maakuntaneuvosto antoi 20.4.2000 ja 9.5.2001 Air Liquidelle tiedoksi kaksi maksumääräystä, jotka koskivat vuosilta 1999 (vuoden 1998 toiminnasta) ja 2000 (vuoden 1999 toiminnasta) kannettavaa moottoriveroa ja jotka olivat suuruudeltaan 4 744 980 BEF (117 624,98 euroa) ja 2 403 360 BEF (59 577,74 euroa).

18. Koska Liègen maakunnan viranomainen hylkäsi Air Liquiden näistä maksumääräyksistä tekemän oikaisuvaatimuksen, Air Liquide saattoi asian Tribunal de première instancen käsiteltäväksi vaatien sitä kumoamaan hylkäävän päätöksen ja esitti samalla jo maksettujen verojen palauttamista koskeneen vaatimuksen, joka oli suuruudeltaan yhteensä 30 788 100 BEF (763 217,06 euroa).

19. Koska valittaja on vedonnut muun muassa siihen, että moottorivero on EY 25, EY 87 ja EY 90 artiklan vastainen, Tribunal de première instance on 24.1.2005 tekemällään välipäätöksellä lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko maakunnallisesta moottoriverosta vapauttamista, joka koskee ainoastaan moottoreita, joita käytetään maakaasuasemilla, mutta ei muita teollisuuskaasuja varten käytettäviä moottoreita, pidettävä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen konsolidoidun version 87 artiklassa tarkoitettuna valtiontukena?

2) Mikäli edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko kansallisen tuomioistuimen, jossa on vireillä kyseisen vapautuksen ulkopuolelle jääneen verovelvollisen valitus, velvoitettava moottoriveron kantanut viranomainen palauttamaan vero verovelvolliselle, jos tämä tuomioistuin toteaa, ettei veron kantaneen viranomaisen ole oikeudellisesti tai tosiasiallisesti mahdollista vaatia sitä verovelvolliselta, joka on saanut vapautuksen hyväkseen?

3) Onko moottoriveroa, joka kohdistuu moottoreihin, joita käytetään teollisuuskaasun toimittamiseen putkissa korkeapaineella, joka edellyttää paineistusasemaa, pidettävä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen konsolidoidun version 25 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa kiellettynä vaikutukseltaan vastaavana maksuna, koska sitä tosiasiallisesti kantaa maakunta tai kunta teollisuuskaasun toimittamisesta näiden alueen rajojen ulkopuolelle, kun maakaasun toimittaminen samoissa olosuhteissa on vapautettu tästä verosta?

4) Onko moottoriveroa, joka kohdistuu moottoreihin, joita käytetään teollisuuskaasun toimittamiseen putkissa korkeapaineella, joka edellyttää paineistusasemaa, pidettävä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen konsolidoidun version 90 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa kiellettynä sisäisenä maksuna, koska maakaasun toimittaminen on vapautettu tästä verosta?

5) Siinä tapauksessa, että edellä mainittuihin kysymyksiin vastataan myöntävästi, voiko moottoriveroa maksanut verovelvollinen vaatia sitä palautettavaksi 16.7.1992 alkaen, jolloin annettiin tuomio asiassa Legros ym.[2]?"

Asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa

20. Asiat C-393/04 ja C-41/05 yhdistettiin yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 21.7.2005 antamalla määräyksellä suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

21. Kirjallisia huomautuksiaan ovat jommassakummassa asiassa esittäneet valittaja, Liègen maakunta, Seraingin kunta, Belgian hallitus ja komissio, jotka esittivät lausumansa myös 13.10.2005 pidetyssä suullisessa käsittelyssä.

2 – Asia C-163/90, Administration des douanes et droits indirects v. Legros ym., tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4625).

IV Oikeudellinen arviointi

Ensimmäinen kysymys (asiat C-393/04 ja C-41/05)

22. Kansalliset tuomioistuimet tiedustelevat Cour d'appelin ainoalla kysymyksellä ja Tribunal de première instancen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämällä ensimmäisellä kysymyksellä yhteisöjen tuomioistuimelta lähinnä, merkitsevätkö moottoriveroista (ensin mainitussa tapauksessa kunnallisesta verosta, jälkimmäisessä maakunnan verosta) myönnetyt vapautukset, joita annetaan ainoastaan moottoreille, joita käytetään maakaasun paineistusasemilla, (jäljempänä riidanalaiset toimenpiteet) perustamissopimuksessa tarkoitettua valtiontukea.

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta

23. Seraingin kunta, Liègen maakunta, Belgian hallitus (jäljempänä Belgian viranomaiset) ja komissio vetoavat kuitenkin aluksi siihen, että kysymystä ei voida tutkia, ja väittävät, että Air Liquide on molemmissa kansallisissa oikeudenkäynneissä vaatinut tuomioistuimessa paitsi lainvastaiseksi väitetyn tuen perimistä takaisin tuensaajilta, myös jo suorittamiensa sinänsä laillisten verojen palauttamista.

24. Niiden mielestä tällainen palauttaminen ei ole mahdollista tätä koskevan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella, sillä sen mukaan "ne, joiden on maksettava pakollinen maksu, eivät – – voi jättää kyseistä maksua maksamatta siihen vedoten, että muiden saamaa vapautusta on pidettävä valtiontukena". [3] Koska siis kansalliset tuomioistuimet eivät voi suostua valittajan vaatimuksiin, yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisu siitä, ovatko riidanalaiset toimenpiteet mahdollisesti tukea, ei Belgian viranomaisten ja komission mielestä vaikuttaisi millään tavoin pääasioiden oikeudenkäyntien lopputulokseen.

25. Lisäksi juuri tästä syystä yhteisöjen tuomioistuin on useissa tapauksissa, jotka ovat koskeneet nyt käsiteltävien asioiden kohteena olevan kaltaisten verojen palauttamisvaatimuksia, todennut, ettei se ole toimivaltainen antamaan ratkaisua kysymyksistä, jotka koskevat riidanalaisen tuen luonnehtimista tueksi. [4]

26. Muistutan omasta puolestani heti aluksi, että yhteisöjen tuomioistuimen tunnetussa ja vakiintuneessa oikeuskäytännössä on katsottu, että on yksinomaan kansallisen tuomioistuimen tehtävänä kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakko-

3 – Asia C-390/98, Banks, tuomio 20.9.2001 (Kok. 2001, s. I-6117, 80 kohta); tämä periaate on vahvistettu yhdistetyissä asioissa C-430/99 ja C-431/99, Sea-Land Service ja Nedlloyd Lijnen, 13.6.2002 annetulla tuomiolla (Kok. 2002, s. I-5235, 47 kohta).

4 – Belgian viranomaiset ja komissio viittaavat nimenomaisesti asiassa C-437/97, EKW ja Wein & Co., 9.3.2000 annettuun tuomioon (Kok. 2000, s. I-1157, 53 ja 54 kohta) ja asiassa C-36/99, Idéal Tourisme, 13.7.2000 annettuun tuomioon (Kok. 2000, s. I-6049, 26–29 kohta).

ratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Se voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön, "jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeussäännön tulkitsemisella tai pätevyyden tutkimisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen." [5]

27. On siis pohdittava, täyttyykö tämä edellytys tässä tapauksessa, ja erityisesti, onko riidanalaisten toimenpiteiden luonnehdittavuutta tueksi koskeva kysymys *ilmeisen* merkityksetön kansallisten tuomioistuinten oikeudenkäyntien ratkaisun kannalta.

28. Vaikuttaa siltä, että kysymykseen on vastattava kieltävästi, sillä myös Ranskan hallituksen asiassa Ferring esittämään samaan oikeudenkäyntiväitteeseen vastattiin kieltävästi (eikä yhteisöjen tuomioistuinkaan sitä sittemmin hyväksynyt). [6]

29. Kuten kyseisessä asiassa, myös tässä tapauksessa kansalliset ratkaisut koskevat yksinomaan (asia C-393/04) tai pääasiallisesti (asia C-41/05) riidanalaisten toimenpiteiden luonnehtimista tueksi, joten yhteisöjen tuomioistuimen tätä koskeva ratkaisu voisi jo sinänsä olla hyödyllinen niiden päätöksen kannalta.

30. Tästä riippumatta uskon kuitenkin, että siitä olisi hyötyä siinäkin tapauksessa, että todettaisiin – kuten Belgian viranomaiset ja komissio ehdottavat, ja minä myös (ks. jäljempänä 58–76 kohta) –, että ei ole mahdollista hyväksyä Air Liquiden esittämän kaltaista palautusvaatimusta.

31. On näet muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "se, että kansalliset viranomaiset ovat jättäneet noudattamatta [EY 88] artiklan 3 kohtaa, vaikuttaa tukitoimenpiteiden täytäntöönpanoa koskevien toimien pätevyyteen. Kansallisten tuomioistuinten *on ryhdyttävä* niiden yksityisten hyväksi, jotka voivat vedota tällaiseen laiminlyöntiin, *kaikkiin* kansallisen oikeuden mukaisiin *toimiin* sekä tukitoimenpiteiden täytäntöönpanoa koskevien toimien pätevyyden osalta että kyseisen määräyksen tai mahdollisten väliaikaisten toimenpiteiden vastaisesti myönne-

5 – Em. asiassa Idéal Tourisme annetun tuomion 20 kohta. Ks. vastaavasti mm. asia C-350/03, Schulte, tuomio 25.10.2005 (Kok. 2005, s. I-9215, 43 kohta); asia C-125/94, Aprile, tuomio 5.10.1995 (Kok. 1995, s. I-2919, 16 ja 17 kohta) ja asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4921, 59 kohta).

6 – Asiassa C-53/00, Ferring 8.5.2001 annetun ratkaisuehdotuksen (Kok. 2001, s. I-9067), 22 ja 23 kohta. Ks. vastaavasti myös asia C-143/99, Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfen & Peggauer Zementwerke, tuomio 8.11.2001 (Kok. 2001, s. I-8365); asia C-308/01, GIL Insurance ym., tuomio 29.4.2004 (Kok. 2004, s. I-4777); yhdistetyt asiat C-128/03 ja C-129/03, AEM, tuomio 14.4.2005 (Kok. 2005, s. I-2861). Ks. päinvastainen näkemys edellä alaviitteessä 4 mainituissa tuomioissa.

tyn rahallisen tuen takaisin perimisen osalta".[7]

32. Tämä merkitsee sitä, että mikäli varmistuisi, että riidanalaiset toimenpiteet merkitsevät tukea, kansallisten tuomioistuinten olisi ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimiin suojellakseen oikeussubjekteja, joille on aiheutunut vahinkoa verovapautuksen myöntämisestä. Se merkitsee lisäksi sitä, että mikäli nämä tuomioistuimet eivät voisi suostua vaadittuun erityiseen toimenpiteeseen, kuten tässä tapauksessa, ne olisivat tästä huolimatta kuitenkin edelleen velvollisia takaamaan kansallisessa lainsäädännössä mahdollisesti tarjottavat muut suojakeinot (esim. määräämällä välitoimista, joilla keskeytetään lainvastaisten vapautusten soveltaminen).

33. Tämän lisäksi valittajilla saattaisi olla intressi saada tuomio, jossa toimenpide vain todetaan lainvastaiseksi tueksi, koska sen perusteella se voisi muun muassa vaatia komissiota määräämään tuen takaisin perimisestä tai – tietenkin vain jos edellytykset täyttyvät – nostaa kansallisessa tuomioistuimessa vilpillistä kilpailua koskevan kanteen tukea saaneita yrityksiä vastaan taikka vahingonkorvauskanteen valtiota vastaan yhteisön oikeuteen perustuvien velvoitteiden laiminlyönnin perusteella.[8]

34. Vaikuttaa siis siltä, että ei voida pitää *ilmeisenä*, että kansallisten tuomioistuinten esittämällä kysymyksellä ei olisi yhteyttä pääasioihin, joten komission ja Belgian viranomaisten esittämät oikeudenkäyntiväitteet on hylättävä.

Asiakysymys

35. Tarkastelen siis seuraavaksi, ovatko riidanalaiset toimenpiteet valtiontukia, jotka on myönnetty moottoriverosta vapautetuille yrityksille EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

36. Air Liquide vastaa tähän kysymykseen myöntävästi, koska tässä tapauksessa täyttyvät edellytykset, joita on vakiintuneesti ase-

7 – Asia C-354/90, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires et Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, nk. Saumon, tuomio 21.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5505, Kok. Ep. XI, s. I-495, 12 kohta); kursivointi tässä. Ks. vastaavasti esim. yhdistetyt asiat C-34/01 ja C-38/01, Enirisorse, tuomio 27.11.2003 (Kok. 2003, s. I-14243, 42 kohta) ja asia C-71/04, Xunta de Galicia, tuomio 21.7.2005 (Kok. 2005, s. I-7419, 49 ja 50 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

8 – Ks. tästä em. asiassa Banks annetun tuomion 80 kohta. Ks. myös julkisasiamies Tesauron asiassa 142/87, Belgia v. komissio, 19.9.1989 antama ratkaisuehdotus (Kok. 1990, s. I-959, 7 kohta) ja julkisasiamies Jacobsin asiassa C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, 29.11.2005 antama ratkaisuehdotus (86 kohta,tuomio 5.10.2006, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

tettu tällaiselle arvioinnille. Riidanalaiset verovapautukset näet yhtäältä rahoitetaan julkisista varoista, ja toisaalta ne ovat omiaan antamaan valikoidusti taloudellisen edun vapautuksen saaville yrityksille (valittaja täsmentää tässä yhteydessä, että ainoastaan kaksi yritystä voi saada kyseisen vapautuksen: S.A. Fluxys maakunnallisesta verosta ja S.A. Distrigaz kunnallisesta verosta). Lisäksi ne ovat omiaan vääristämään kilpailua ja vaikuttamaan yhteisön sisäiseen kauppaan, koska energia-alan vapauttamisen myötä maakaasun tuotantoon, toimittamiseen ja jakeluun liittyy huomattavaa rajat ylittävää kauppaa, joten joillekin näillä aloilla toimiville yrityksille myönnetyllä tuella on väistämättä tällaisia vaikutuksia.

37. Seraingin kunta ja Liègen maakunta sekä Belgian hallitus esittävät suureksi osaksi samankaltaisia perusteluja ja väittävät sitä vastoin, että tällaiset toimenpiteet eivät ole perustamissopimuksessa tarkoitettuja valtiontukia. Tämä johtuu erityisesti siitä, että ne eivät ole omiaan vääristämään kilpailua eivätkä vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Belgiassa kaasualalla toimivat paikallistason yritykset ovat näet aina monopolitilanteessa, mistä seuraa, että niiden välillä ei voi olla aitoa kilpailutilannetta.

38. Mielestäni on ennen kaikkea muistettava yhteisöjen tuomioistuimen vakiintunut oikeuskäytäntö, jossa on katsottu, että arvioitaessa sitä, onko julkinen toimenpide valtiontukea, on varmistettava, että seuraavat neljä päällekkäistä edellytystä täyttyvät: i) toimenpiteellä on annettava valikoidusti etu joillekin yrityksille tai joillekin tuotannonaloille; ii) etu on annettava suoraan tai välillisesti valtion varoista; iii) toimenpiteen on vääristettävä tai uhattava vääristää kilpailua ja iv) sen on voitava vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. [9]

39. i) Ensimmäisen edellytyksen osalta vaikuttaa mielestäni ilmeiseltä, että riidanalaisilla toimenpiteillä annetaan kyseisten vapautusten saajina oleville yrityksille etu. On näet muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "tuki ei käsitä ainoastaan sitä, että valtio maksaa yritykselle konkreettista tukea, kuten avustuksia, vaan myös toimenpiteitä, jotka erilaisissa muodoissaan keventävät yrityksen talousarvioon tavallisesti sisältyviä maksuja ja joilla tämän johdosta on – olematta kuitenkaan avustuksia sanan varsinaisessa merkityksessä – avustuksen luonnetta vastaava luonne ja sen vaikutuksia vastaavat vaikutukset". [10]

9 - Ks. esim. yhdistetyt asiat C-278/92–C-280/92, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.1994 (Kok. 1994, s. I-4103, 20 kohta); asia C-482/99, Ranska v. komissio, tuomio 16.5.2002 (Kok. 2002, s. I-4397, 68 kohta) ja asia C-280/00, Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg, tuomio 24.7.2003 (Kok. 2003, s. I-7747, 74 kohta).

10 - Asia C-6/97, Italia v. komissio, tuomio 19.5.1999 (Kok. 1999, s. I-2981, 16 ja 17 kohta). Ks. myös asia C-387/92, Banco Exterior de Espana, tuomio 15.3.1994 (Kok. 1994, s. I-877, 14 kohta) ja asia C-200/97, Ecotrade, tuomio 1.12.1998 (Kok. 1998, s. I-7907, 34 kohta).

40. Tämä pätee erityisesti toimenpiteisiin, joiden yhteydessä, kuten tässä tapauksessa, valtion varoja ei siirretä mutta joilla annetaan "tietyille yrityksille verovapautus, joka – – asettaa kyseisen edun saajat muita verovelvollisia edullisempaan taloudelliseen asemaan". [11]

41. Kyseessä on lisäksi valikoidusti annettava etu, koska vapautuksia sovelletaan ainoastaan yrityksiin, jotka toimivat maakaasualalla.

42. Mielestäni tässä yhteydessä ei voida soveltaa oikeuskäytäntöä – eivätkä valituksen vastapuolena olevat viranomaiset ole siihen vedonneetkaan –, jonka mukaan valikoivuutta ei ole (eikä kyseessä siten ole EY 87 artiklassa tarkoitettu tuki), kun erottelun vaikutuksesta kylläkin suositaan tiettyjä yrityksiä tai toiminnan aloja, mutta toimenpide on "perusteltu sen järjestelmän luonteen tai yleisen rakenteen vuoksi, jossa sitä sovelletaan". [12] Tähän ryhmään voivat kuulua verotukseen liittyvät erot, mutta tämä edellyttää sitä, että ne johtuvat verojärjestelmän rakenteeseen liittyvistä vaatimuksista [13] eivätkä pelkästään yleisistä päämääristä ja tavoitteista, joihin valtio on pyrkinyt toteuttaessaan kyseisen toimenpiteen. [14]

43. Tässä tapauksessa riidanalaisia toimenpiteitä perustellaan näkökohdilla, joita on vaikea yhdistää verojärjestelmän perusteisiin. Kuten Belgian hallitus on nimenomaisesti selvittänyt istunnossa, toimenpiteet otettiin käyttöön 1970-luvun alussa (tai öljykriisin jälkeen) ainoana tavoitteena edistää öljylle vaihtoehtoisia energianlähteitä, joten maakaasualalla toimivia yrityksiä on kohdeltu verotuksessa edullisemmin.

44. ii) Vaikuttaa myös ilmeiseltä, että kyseinen etu on rahoitettu julkisista varoista. Tässä yhteydessä on riittävää korostaa, että Belgian viranomaiset ovat kyseisten vapautusten perusteella käytännössä luopuneet verotuloista, joita ne olisivat muutoin saaneet. Näistä toimenpiteistä on siten aiheutunut lisäkustannuksia valtiolle.

11 – Sama kohta.

12 – Ks. em. asia Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, tuomion 42 kohta. Kursivointi tässä. Ks. vastaavasti myös asia 173/73, Italia v. komissio, tuomio 2.7.1974 (Kok. 1974, s. 709, Kok. Ep. II, s. 323, 33 kohta) ja asia C-351/98, Espanja v. komissio, tuomio 26.9.2002 (Kok. 2002, s. I-8031, 42 kohta).

13 – Ks. erityisesti em. asiassa GIL Insurance annettu tuomio, jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että toimenpide "sellaisen toiminnan torjumiseksi, jossa yritettiin hyötyä vakuutusmaksuveron yleisen verokannan ja yleisen arvonlisäverokannan välisestä erosta manipuloimalla koneiden vuokra- tai myyntihintoja ja koneille otettujen vakuutusten hintoja" (74 kohta) voitiin "perustella sen järjestelmän luonteella ja rakenteella, johon kyseinen vero kuuluu".

14 – Ks. esim. em. asiassa Espanja v. komissio 26.9.2002 annettu tuomio, jossa yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi Espanjan hallituksen väitteet, joiden mukaan toimenpide, jolla pyrittiin edistämään hyötyajoneuvojen korvaamista, voisi jäädä valtiontuen käsitteen ulkopuolelle, koska sillä tavoiteltiin ympäristönsuojelun ja tieliikenteen turvallisuuden päämääriä (43 kohta).

45. iii) Tilanne on mielestäni kuitenkin monimutkaisempi siltä osin kuin kyseessä on näiden toimenpiteiden kilpailunvastaisiin vaikutuksiin liittyvän edellytyksen täyttyminen.

46. Vastauksen pitäisi lähtökohtaisesti olla myöntävä, erityisesti jos katsotaan, että yhteisöjen tuomioistuin noudattaa tässä yhteydessä melko laajaa lähestymistapaa. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on näet katsottu, että toimenpiteillä, joilla – kuten nimenomaan nyt käsiteltävien asioiden kohteena olevilla vapautuksilla –"pyritään vapauttamaan yritys kustannuksista, joista sen olisi muuten vastattava liikkeenjohdossaan tai tavanomaisessa toiminnassaan, – – vääristetään lähtökohtaisesti kilpailuolosuhteita". [15] Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että tämä edellytys täyttyy myös silloin, kun kilpailu ainoastaan uhkaa vääristyä. [16]

47. On kuitenkin muistettava, että Belgian viranomaiset kiistävät tässä tapauksessa jälkikäteen sen mahdollisuuden, että kilpailu voisi vääristyä, sillä ne korostavat, että väitetyn tuen saajina olevat yritykset (Distrigaz ja Fluxys) toimivat sellaisilla aloilla, kuten maakaasun kuljetuksen, jakelun ja toimittamisen alalla, joihin liittyy lakisääteinen monopoli ja joilla ei siis lähtökohtaisestikaan ole kilpailua.

48. Vaikka käytettävissä olevien tietojen kokonaisuuden perusteella ei voida antaa tästä varmaa vastausta, vaikuttaa siltä, että jotkin asiakirja-aineistoon sisältyvät seikat osoittaisivat muuta kuin Belgian viranomaiset ovat väittäneet, koska niistä ilmenee, että riidanalaisesta toimenpiteestä etua saavat yritykset kilpailevat relevanteilla markkinoilla muiden toimijoiden kanssa, vaikkakin vähäisessä määrin.

49. Esimerkiksi Belgian kilpailuneuvoston äskettäin tekemästä päätöksestä – joka on liitetty Seraingin kunnan huomautuksiin – ilmenee, että vaikka Distrigazilla "oli ennen maakaasumarkkinoiden vapautumista monopoli toimituksissa", se on vapauttamisen jälkeen ollut "*lähes* monopolitilanteessa". Kilpailuneuvosto on samassa päätöksessä niin ikään korostanut, että Fluxysilla "on maakaasun toimitusmarkkinoilla – – *lähes monopoliasema, joka ei kuitenkaan perustu lain säännöksiin*". [17]

15 – Asia C-156/98, Saksa v. komissio, tuomio 19.9.2000 (Kok. 2000, s. I-6857, 30 kohta) oikeuskäytäntöviittauksineen.

16 – Ks. asia 730/79, Philip Morris v. komissio, tuomio 17.9.1980 (Kok. 1980, s. 2671, Kok. Ep. V, s. 313, 11 ja 12 kohta); asia 40/85, Belgia v. komissio, tuomio 10.7.1986 (Kok. 1986, s. 2321, 22 kohta); ks. myös asia T-214/95, Het Vlaamse Gewest v. komissio, tuomio 30.4.1998 (Kok. 1998, s. II-717, 46 kohta) ja asia T-35/99, Keller ja Keller Meccanica v. komissio, tuomio 30.1.2002 (Kok. 2002, s. II-261, 85 kohta).

17 – Päätös nro 2003-C/C-31, 7.4.2003, julkaisussa Revue Trimestrielle de Jurisprudence 2003/02, s. 15 ja sitä seuraavat sivut, 6.2.1 kohta; kursivointi tässä.

50. Mainittakoon vastaavasti vielä, että Euroopan komission päätöksessä – johon Seraingin kunta niin ikään viittaa kirjelmissään – korostetaan, että Distrigaz kohtaa maakaasun jakelun alalla yhä kasvavaa kilpailua Belgian markkinoilla toimivien eri yritysten taholta, ja siinä ennakoidaan, että markkinoille saattaa tulevaisuudessa tulla muitakin kilpailijoita. [18]

51. On lisättävä, että tuensaajayritykset eivät harjoita Belgiassa ainoastaan maakaasun kuljettamista, jakelua ja toimittamista vaan tarjoavat lukuisia lisä- ja liitännäispalveluja (esim. varastointia ja asiakkaiden avustamista ja neuvontaa), joita kiistatta suoritetaan vapaassa kilpailutilanteessa.

52. Asiakirja-aineistosta ilmenee vielä, että samoja infrastruktuureja, joita Distrigaz ja Fluxys käyttävät toiminnassa, jonka väitetään kuuluvan monopolijärjestelyyn, käytetään Belgian alueen halki kulkevien transitopalvelujen tarjoamisen yhteydessä maakaasun toimittamiseen toisten jäsenvaltioiden kuluttajille eli sellaisten kansainvälisten kuljetusten yhteydessä, joiden osalta vapautuksen saavat yritykset selvästi kilpailevat unionin muissa maissa sijaitsevien toimijoiden kanssa.

53. Kaikkien näiden seikkojen perusteella katson, että toimenpiteet, joilla tuetaan edun saavia yrityksiä, ainakin uhkaavat vääristää kilpailua sellaisilla talouden aloilla, joilla vallitsee normaali kilpailu sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Verovapautuksilla näet vapautetaan nämä yritykset verorasitteesta, joka niille muutoin aiheutuisi, ja tämä saattaa vaikuttaa niiden tarjoamien tuotteiden ja palvelujen lopulliseen hintaan.

54. iv) Todettakoon lopuksi kyseisten toimenpiteiden vaikutuksesta yhteisön sisäiseen kauppaan, että toisin kuin Belgian viranomaiset näyttävät väittävän, tuki voi olla omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, vaikka tuensaaja toimii ainoastaan paikallisilla tai alueellisilla markkinoilla eikä osallistu rajat ylittävään kauppaan. Tuen vaikutuksesta kyseisen tuensaajan harjoittama toiminta saattaa näet pysyä ennallaan tai jopa kasvaa sillä seurauksella, että toisissa jäsenvaltioissa sijaitsevien yritysten mahdollisuudet päästä asianomaisen maan markkinoille heikkenevät. [19]

18 – Asioissa COMP/M.3075, 3076, 3077, 3078, 3079 ja 3080, ECS/Intercomunale IVEKA ym., 13.2.2003 tehty komission päätös K(2003) 582, 39 ja 40 kohta.

19 – Ks. esim. em. asiassa Altmark annetun tuomion 78 ja 82 kohta.

55. Tämä pätee erityisesti maakaasumarkkinoiden kaltaisiin markkinoihin, joille on ominaista – maakaasumarkkinoiden vapauttamisesta annetun yhteisön direktiivin [20] voimaantulon jälkeen – kasvava kilpailu myös rajat ylittävällä tasolla. Kyseisillä markkinoilla myönnettävä tuki, jota eivät saa kaikki, saattaa siis olla uusi este tämän sektorin tosiasialliselle avautumiselle ja haitata myös jäsenvaltioiden välistä kauppaa.

56. Edellä esitetyn perusteella katson, että kaikki EY 87 artiklan 1 kohdassa asetetut edellytykset täyttyvät ja että kyseiset vapautukset ovat tästä syystä kyseisessä määräyksessä tarkoitettua valtiontukea.

57. Näin ollen ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi kansallisille tuomioistuimille, että yksinomaan maakaasuasemilla käytettävien moottoreiden osalta myönnettävät vapautukset kunnallisista ja maakunnallisista moottoriveroista merkitsevät EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

20 – Maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 98/30/EY kumoamisesta 26 päivänä kesäkuuta 2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/55/EY (EUVL L 176, 15.7.2003, s. 57).

Toinen kysymys (asia C-41/05)

58. Tribunal de première instance tiedustelee toisella kysymyksellään, voiko kansallinen tuomioistuin, jonka käsiteltävänä on sellaisen verovelvollisen tekemä valitus, jota ei ole vapautettu riidanalaisesta verosta, määrätä viranomaisen palauttamaan kyseisen verovelvollisen suorittamat verot, mikäli se toteaa, että viranomainen ei voi tosiasiallisesti tai oikeudellisesti periä tukea takaisin tuensaajilta.

59. Kysymys perustuu siihen, että Air Liquiden mukaan tässä tapauksessa olisi täydellisen mahdotonta periä sääntöjenvastaista tukea takaisin. Koska tuki merkitsee vapautusta verosta, sen periminen takaisin tuensaajayrityksiltä merkitsisi sitä, että niiltä kannettaisiin veroja, joista ne on tällä hetkellä vapautettu. Tämänsuuntainen tuomioistuimen määräys olisi sen mielestä Belgian perustuslain ja erityisesti sen 170 §:n 1 momentin vastaista, sillä siinä säädetään, että valtiolle kannettavista veroista on säädettävä laissa. Ainoa keino palauttaa aikaisempi tilanne olisi siis määrätä viranomaiset palauttamaan niiden yritysten perusteettomasti suorittamat verot, joihin vapautusta ei ole sovellettu.

60. Belgian viranomaiset ja komissio hylkäävät tämän ratkaisun ja väittävät, että verojen palauttamisen vaikutuksena ei olisi toimenpiteen mahdollisten kilpailunvastaisten vaikutusten poistaminen vaan päinvastoin toimenpiteestä etua saavien joukon laajentaminen, joten sillä tietyssä mielessä pahennettaisiin kilpailusääntöjen rikkomista. Komissio täsmentää, että sen sijaan, että Air Liquide vaatii kyseisenä verona suoritetun summan palauttamista, sen olisi pitänyt vaatia valtion velvoittamista perimään takaisin tuki, joka on myönnetty yrityksille, jotka ovat perusteettomasti saaneet verovapautuksen.

61. Todettakoon heti, että myöskään minusta Air Liquiden perustelut eivät ole vakuuttavia, ja tähän on kaksi syytä.

62. Ensinnäkään ei vaikuta siltä, että valittajan esittämät seikat olisivat sellaisia, että mahdollisesti lainvastaista tukea ei voitaisi periä takaisin.

63. Kuten tunnettua, yhteisöjen tuomioistuin on näet jo todennut yleisesti ja nimenomaan lainvastaisten tukien takaisin perimisen osalta, että "jäsenvaltio ei voi vedota *kansallisen oikeusjärjestyksensä säännöksiin, käytäntöön tai olosuhteisiin* perustellakseen sitä, että se ei ole noudattanut yhteisön oikeudesta johtuvia velvoitteitaan". [21]

64. Se on lisäksi erityisesti vastannut samankaltaisiin vastaväitteisiin kuin Air Liquide on esittänyt. Muistutettuaan siitä, että "lainvastaisen tuen poistaminen takaisinperimisellä on johdonmukainen seuraus sen toteamisesta lainvastaiseksi [ja että] tämä seuraus ei voi riippua siitä, missä muodossa tuki on myönnetty", yhteisöjen tuomioistuin on korostanut, että "kun kyseessä on – – tuki, joka on myönnetty verovapautuksena ja jonka lainvastaisuus on asianmukaisesti todettu, on virheellistä väittää – –, että takaisinperiminen merkitsisi taannehtivan veron käyttöönottoa ja että sen täytäntöönpano olisi ehdottaman mahdotonta". Todellisuudessa "viranomaisten on vain määrättävä tarpeellisista toimenpiteistä, joilla tuensaajayritykset velvoitetaan suorittamaan summat, jotka vastaavat lainvastaisena verovapautuksena myönnettyjä summia". [22]

65. Toisin sanoen on todettava, että toisin kuin Air Liquide väittää, nyt käsiteltävän kaltaisissa tapauksissa kansallisen tuomioistuimen mahdollisesti antama tuen takaisin

21 – Ks. asia C-74/89, komissio v. Belgia, tuomio 21.2.1990 (Kok. 1990, s. I-491, 8 kohta); kursivointi tässä. Ks. myös asia 14/88, Italia v. komissio, tuomio 14.11.1989 (Kok. 1989, s. 3677, 25 kohta).

22 – Asia C-183/91, komissio v. Kreikka, tuomio 10.6.1993 (Kok. 1993, s. I-3131, 15–17 kohta).

perimistä koskeva määräys ei merkitsisi sitä, että verosta vapautetuilta yrityksiltä kannettaisiin "olematonta" veroa, vaan yksinkertaisesti sitä, että jätettäisiin soveltamatta oikeussääntöä, jolla vapautus myönnetään (jolloin sovellettaisiin "normaalia" verojärjestelmää), sekä edun myöntäneelle viranomaiselle velvollisuutta poistaa oman lainvastaisen käyttäytymisensä seuraukset perimällä tuensaajilta takaisin summat, jotka vastaavat veromääriä, joista se on lainvastaisesti luopunut.

66. Yhteisöjen tuomioistuimella on kuitenkin jo ollut tilaisuus antaa ratkaisu myös nyt käsiteltävien asioiden valittajan esittämän kaltaisista palauttamisvaatimuksista. Se on katsonut, että ne voidaan hyväksyä ainoastaan siinä tapauksessa, että tukitoimenpiteet rahoitetaan niin sanotuilla veronkaltaisilla maksuilla, eli silloin kun valtiontuki koostuu siitä, että tietyille verovelvollisille myönnettävinä avustuksina jaetaan varoja, jotka on kerätty nimenomaan tätä tarkoitusta varten kannetuista veroista (eli veronkaltaisena maksuna). [23]

67. Tällaisissa tapauksissa suoritukset, joita yritykset ovat maksaneet tämän veron muodossa, ovat näet julkisen tukitoimenpiteen rajoituskeino; käyttöön otetun veron ja tietyille verovelvollisille annetun veroedun välillä on siis "riittävä yhteys". [24] Tällä perusteella yhteisöjen tuomioistuin siis hyväksyy veron palauttamisen, koska tuen mahdollinen lainvastaisuus ei voi olla ulottumatta itse verotukselliseen toimenpiteeseen, koska se on "erottamaton osa" tukitoimenpidettä.

68. Tästä seuraa, että aikaisemmin vallinneen tilanteen palauttamiseksi toimivaltaisten kansallisten viranomaisten, jotka toteavat tuen lainvastaisuuden, ei pidä pelkästään toimia tukea perusteettomasti saaneisiin yrityksiin nähden (määräämällä tuen takaisin perimisestä) vaan myös niihin nähden, jotka ovat joutuneet rahoittamaan lainvastaisen tuen (määräämällä niiden suorittaman määrän palauttamisesta). [25]

69. Niissä tapauksissa, joissa verosta on myönnetty vapautus, yhteisöjen tuomioistuin on sitä vastoin nimenomaisesti poissulkenut sen, että kansallinen tuomioistuin voisi hyväksyä maksettujen verojen palauttamista koskevia vaatimuksia. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä näet ilmenee, että näissä tapauksissa "ne, joiden on maksettava pakollinen maksu, eivät – – voi jättää suorittamatta kyseistä maksua vedoten siihen, että muiden saamaa vapautusta on pidettävä valtiontu-

23 – Ks. esim. yhdistetyt asiat C-261/01 ja C-262/01, Van Calster ja Cleeren, tuomio 21.10.2003 (Kok. 2003, s. I-12249, 53 ja 54 kohta).

24 – Ks. veron ja tukitoimenpiteen välisen yhteyden merkityksestä asia C-174/02, Streekgewest, tuomio 13.1.2005 (Kok. 2005, s. I-85, 22 kohta). Ks. myös yhdistetyt asiat C-266/04–C-270/04, C-276/04 ja C-321/04–C-325/04, Nazairdis, tuomio 27.10.2005 (Kok. 2005, s. I-9481, 40 ja 41 kohta).

25 – Ks. tästä em. asiassa Enirisorse annetun tuomion 44 ja 45 kohta.

kena",[26] tai "saadakseen sen palautetuksi".[27]

70. Tämä johtuu siitä, että laiton tukitoimenpide ei ole verotuksellinen toimenpide sinänsä vaan se, että tietyt verovelvolliset on vapautettu verosta.[28] Valittajien, jotka väittävät, että kyseessä on tuki, on siis riitautettava juuri tämä vapautus ja ainoastaan verotuksellisen toimenpiteen tämä piirre.[29]

71. Vaikuttaa ilmeiseltä, että nyt käsiteltävät asiat kuuluvat nimenomaan jälkimmäiseen ryhmään. Kuten edellä on todettu, tuki koostuu tässä tapauksessa nimenomaan siitä, että Liègen maakunta on vapauttanut maakaasualalla toimivat yritykset moottoriverosta.

72. Korostan lisäksi, että tukitoimenpidettä ei rahoiteta Air Liquiden ja muiden verovelvollisten moottoriverona maksamilla summilla, vaan ne vain suoritetaan veroa kantavien alueellisten yhteisöjen varoihin. Toisin kuin veronkaltaisia maksuja, käyttötarkoitus ei rasita summia, joita kannetaan riidanalaisena verona.

73. Lisättäköön vielä, että moottorivero ja maakaasualalla toimiville yrityksille myönnetty vapautus ovat selvästi erillisiä ja toisistaan riippumattomia toimenpiteitä. Kuten Belgian hallitus on todennut istunnossa, useat belgialaiset alueelliset yhteisöt ottivat näet moottoriveron käyttöön paljon ennen riidanalaisten vapautusten käyttöönottoa. Toisin kuin asian Boiron (mainittu edellä alaviitteessä 28) kohteena ollut vero riidanalaisen veron kantaminen ei ole toimenpide, joka palvelisi tukitoimenpiteen käyttöönottoa maakaasualalla toimivien yritysten hyväksi. Kuten edellä totesin, sillä otetaan päinvastoin käyttöön yleinen vero, jolla pyritään lisäämään yhteisön tuloja.

74. Nimenomaan edellä mainituilla vapautuksilla (jotka otettiin käyttöön vasta 1970-luvulta lähtien) on siis luotu taloudellinen etu maakaasualalla toimiville yrityksille. Tästä syystä Air Liquiden olisi pitänyt riitauttaa verotuksellisen toimenpiteen tämä

26 – Em. asiassa Banks annetun tuomion 80 kohta. Ks. vastaavasti em. asiassa EKW annetun tuomion 52 kohta ja asiassa Idéal Tourisme annetun tuomion 20 kohta.

27 – Em. asiassa Nazairdis annetun tuomion 44 kohta.

28 – Ks. tästä erityisesti julkisasiamies Stix-Hacklin em. asiassa Nazairdis 14.7.2005 antaman ratkaisuehdotuksen 38 kohta.

29 – Ratkaisu olisi sitä vastoin ollut erilainen, mikäli jo veron kantaminen olisi ollut lainvastaista sen vuoksi, että sillä luotaisiin perusteettomasti edullinen tilanne joillekin verovelvollisille, kuten asiassa Boiron, jossa annan tänään ratkaisuehdotuksen (ja johon viittaan lähempien selvitysten osalta). Kyseisen tapauksen kohteena on näet vero, joka on rakenteeltaan "epäsymmetrinen", koska se on tarkoitettu kannettavaksi vain joiltakin taloudellisilta toimijoilta eikä muilta toimijoilta, jotka ovat ensin mainittujen kanssa kilpailutilanteessa, ja se on otettu käyttöön nimenomaan ja ainoastaan siinä tarkoituksessa, että luodaan edullinen tilanne yrityksille, joilta veroa ei kanneta. Veron ja tuen välillä on siten kiinteä yhteys, sillä ne ovat ikään kuin mitalin kaksi puolta, koska niille yrityksille annettava etu, joilta veroa ei kanneta, vastaa täsmälleen haittaa, joka aiheutuu niille yrityksille, joilta vero kannetaan. Vastaavasti siis itse veron kantamista voidaan pitää lainvastaisena, kun otetaan huomioon valtiontukia koskevat yhteisön oikeussäännöt.

osa ja vaatia sen kumoamista sekä tuen takaisin perimistä sen saajilta. Kun valittaja on halunnut sen sijaan vaatia Liègen maakunnalle suorittamiensa määrien palauttamista, se on loppujen lopuksi riitauttanut verotustoimenpiteen laillisuuden kokonaisuudessaan.

75. Huomautettakoon lopuksi, että mikäli koko verotuksellinen toimenpide todettaisiin pätemättömäksi nyt käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa, tällä olisi julkisiin varoihin epäasianmukainen eikä missään tapauksessa perusteltavissa oleva vaikutus. Kun moottorivero on yleinen vero, jonka soveltamisala on hyvin laaja, riidanalainen vapautus koskee hyvin pientä määrää yrityksiä. Siten Air Liquiden vaatima ratkaisu eli yleinen palautus sen sijaan, että tuki perittäisiin takaisin tuensaajilta, merkitsisi valtion (tai sen alueellisten yhteisöjen) kannalta vakiintuneiden verotulojen menetystä, ja tämä johtuisi yksinomaan siitä, että se olisi (oletettavasti) vapauttanut tietyillä markkinoilla toimivat yritykset perusteettomasti verosta. [30]

76. Edellä esitetyn perusteella ehdotan näin ollen, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi Tribunal de première instancen esittämään toiseen kysymykseen siten, että yritykset, joilta kannetaan moottoriveron kaltaista veroa, eivät voi vaatia kyseisenä verona maksamiensa suoritusten palauttamista sillä perusteella, että muille verovelvollisille myönnetty vapautus merkitsee valtiontukea.

Kolmas kysymys (asia C-41/05)

77. Tribunal de première instance tiedustelee yhteisöjen tuomioistuimelta kolmannella kysymyksellään, onko moottoriveroa pidettävä EY 25 artiklassa kiellettynä tullia vaikutukseltaan vastaavana maksuna siltä osin kuin maakunta tai kunta kantaa sen tosiasiallisesti silloin, kun teollisuuskaasua kuljetetaan sen omien rajojen ulkopuolelle, mutta maakaasun toimittaminen samoissa olosuhteissa on vapautettu verosta.

78. Yhtäältä Air Liquide ja toisaalta komissio ja Belgian viranomaiset antavat tähän kysymykseen täysin erilaiset vastaukset: kun Air Liquide katsoo, että kaikki EY 25 artiklassa asetetut edellytykset täyttyvät, komissio ja Belgian viranomaiset väittävät päinvastaista.

30 – Ks. tästä julkisasiamies Jacobsin em. asiassa Transalpine Ölleitung in Österreich antaman ratkaisuehdotuksen 83 ja 90 kohta.

79. Totean omalta omaltani aluksi, että kyseisen määräyksen mukaan "tuonti- ja vientitullit tai vaikutukseltaan vastaavat maksut ovat kiellettyjä jäsenvaltioiden välillä. Tämä koskee myös fiskaalisia tulleja".

80. Kyseisen määräyksen mukaisella vaikutukseltaan vastaavalla maksulla tarkoitetaan siis maksua, joka tullin tavoin peritään tuonnin tai viennin yhteydessä sen perusteella, että tietty tavara ylittää valtioiden välisen rajan, ja siinä yhteydessä. [31]

81. Tässä vaiheessa on todettava, että riidanalaista veroa ei kanneta tietyn rajan ylittämisen perusteella. Kuten näet maakunnan päätöksen 3 §:stä selvästi ilmenee, moottoriveron perusteena ei ole rajan ylittäminen vaan moottorin käyttäminen liiketoiminnan yhteydessä. Se kannetaan Liègen maakunnan alueella kaikilta, jotka käyttävät moottoreita liiketoimintansa yhteydessä.

31 – Ks. mm. asia 46/76, Bauhuis, tuomio 25.1.1977 (Kok. 1977, s. 5, Kok. Ep. III, s. 279, 9 ja 10 kohta); yhdistetyt asiat C-485/93 ja C-486/93, Simitzi v. Dimos Kos, tuomio 14.9.1995 (Kok. 1995, s. I-2655, 15 kohta) ja asia C-347/95, Fazenda Pública v. UCAL, tuomio 17.9.1997 (Kok. 1997, s. I-4911, 18 kohta).

82. Näin ollen ehdotan, että kysymykseen vastattaisiin, että Liègen maakunnassa käyttöön otetun kaltainen moottorivero, jota kannetaan korkeapaineputkien kautta tapahtuvista teollisuuskaasutoimituksista, jotka edellyttävät paineistusaseman käyttämistä, ei ole EY 25 artiklassa tarkoitettu vaikutukseltaan vastaava maksu.

Neljäs kysymys (asia C-41/05)

83. Tribunal de première instance tiedustelee neljännellä kysymyksellään yhteisöjen tuomioistuimelta, onko moottoriveroa pidettävä EY 90 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa kiellettynä syrjivänä sisäisenä maksuna.

84. Air Liquiden mielestä riidanalainen vero on näet syrjivä, koska se kannetaan ainoastaan sellaisten moottoreiden käytöstä, jotka ovat välttämättömiä, jotta teollisuuskaasut saataisiin maanalaisiin putkiin, joten sillä asetetaan tällainen toimitustapa huonompaan asemaan kuin muut teollisuuskaasujen toimitustavat ja erityisesti kuorma-autoilla tapahtuvat kuljetukset. Koska kuorma-autoilla kuljetettavat kaasut ovat lähinnä peräisin kotimaasta ja putkissa toimitettavat kaasut on suureksi osaksi tuotu maahan, tästä seuraa valittajan mielestä, että riidanalaisella toimenpiteellä asetetaan Belgiassa tuotettu teollisuuskaasu parempaan asemaan maahan tuodun kaasun vahingoksi.

85. Komissio ja Belgian viranomaiset vastustavat tätä näkemystä jäljempänä esitettävin perusteluin.

86. Muistutettakoon heti aluksi siitä, että EY 90 artiklalla pyritään tunnetusti takaamaan tavaroiden vapaa liikkuvuus jäsenvaltioiden välillä normaaleissa kilpailuolosuhteissa siten, että siinä kielletään kaikki suojelun muodot, jotka voivat perustua syrjiviin sisäisiin maksuihin, joita sovelletaan toisista jäsenvaltioista peräisin oleviin tavaroihin. Sillä pyritään toisin sanoen "takaamaan sisäisten maksujen ehdoton neutraalisuus kotimaisten tuotteiden ja maahantuotujen tuotteiden kilpailun kannalta". [32] On siis katsottava, että kyseisessä määräyksessä asetettua kieltoa on sovellettava silloin, jos vero on omiaan vähentämään kiinnostusta toisista jäsenvaltioista peräisin olevien tuotteiden maahantuontiin kotimaisten tuotteiden eduksi. [33]

87. Tämä ei mielestäni kuitenkaan päde nyt tutkittavaan veroon. Tätä veroa ei näet kanneta tavaroista vaan liiketoiminnan (johon kuuluu moottorien käyttäminen) harjoittamisesta Liègen maakunnassa. Kuten Belgian hallitus on istunnossa todennut, moottorin käyttöä pidetään useissa alueellisissa yhteisöissä käyttökelpoisena indisiona, kun määritetään taloudellisten toimijoiden veronmaksukykyä.

88. Tästä syystä vaikuttaa ilmeiseltä, että riidanalaista veroa kannetaan objektiivisen, läpinäkyvän ja ennen kaikkea alkuperästä (ja myös määränpäästä) täysin riippumattoman perusteen mukaan tuotteista, joita valmistetaan tai käytetään kyseisen liiketoiminnan yhteydessä, kuten Belgian viranomaiset ja komissio korostavat.

89. Se, että vero kannetaan Air Liquiden toimittamasta ulkomailta peräisin olevasta kaasusta, vaikuttaa siis täysin epäsuoralta ja sattumanvaraiselta vaikutukselta, joka johtuu tavasta, jolla Air Liquide on päättänyt suorittaa kaasutoimitukset (eli käyttämällä putkia, jotka edellyttävät moottoreiden käyttämistä). Kuten yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin aikaisemmin perustellusti todennut, "sillä, että [vero] rasittaa eri tavoin eri yritysten tuotantokustannuksia niiden taloudelliseen rakenteeseen liittyvien erityispiirteiden vuoksi – –, ei ole merkitystä [EY 90] artiklan soveltamisen kannalta". [34]

32 – Asia 252/86, Bergandi v. Directeur général des impôts, tuomio 3.3.1988 (Kok. 1988, s. 1343, 24 kohta).

33 – Ks. esim. em. asiassa Bergandi annetun tuomion 24 ja 25 kohta; asia 171/78, komissio v. Tanska, tuomio 27.2.1980 (Kok. 1980, s. 447, 5 kohta) ja asia C-45/94, Ayuntamiento de Ceuta, tuomio 7.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4385, 29 kohta).

34 – Asia 32/80, Kortmann, tuomio 28.1.1981 (Kok. 1981, s. 251, 29 kohta).

90. Kuten Belgian hallitus on huomauttanut, on toisaalta täysin normaalia, että eri verot rasittavat eri tavoin kilpailijayrityksiä, jotka eivät ole organisoineet liiketoimintaansa tai teollista toimintaansa samalla tavoin. Siten ajoneuvoveroa, jota kannetaan kuormaautoista, joita tarvitaan Air Liquiden kilpailijoiden tuottamien kaasujen maantiekuljetuksiin, rasittaa näitä kilpailijoita mutta ei Air Liquideä.

91. Se, että verolla ei ole protektionistisia vaikutuksia, ilmenee lisäksi selvästi jo siitä, että jokaisesta Liègen maakunnan alueella valmistetusta tuotteesta, jonka valmistamisen yhteydessä yrityksen on käytettävä moottoria, kannetaan riidanalainen vero, kun samasta tuotteesta, joka valmistetaan ulkomailla (tai oikeammin ilmaistuna maakunnan alueen ulkopuolella) ja toimitetaan myytäväksi Liègen maakuntaan, ei kanneta veroa.

92. Toisenlaista päätelmää ei voitaisi tehdä myöskään sen kansallisen tuomioistuimen korostaman seikan perusteella, että riidanalainen verojärjestelmä merkitsee maakaasun toimitusten ja teollisuuskaasujen toimitusten erilaista kohtelua. Mikäli näet näin olisi ja katsottaisiin, että nämä kaksi tuotetta kilpailevat todellisuudessa keskenään, pitäisi päätellä, että riidanalainen vero merkitsisi paradoksaalisesti maahan tuodun tuotteen eli maakaasun suosimista verrattuna muihin kaasuihin, joiden osalta on myös kotimaista tuotantoa, eli teollisuuskaasuihin. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on kuitenkin katsottu, että tällainen verotuksellinen toimenpide, jolla syrjitään kotimaisia tuotteita, ei kuulu EY 90 artiklan soveltamisalaan. [35]

93. Edellä esitetyn perusteella ehdotan näin ollen, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi kansalliselle tuomioistuimelle, että nyt käsiteltävän kaltainen moottorivero ei ole EY 90 artiklassa tarkoitettu syrjivä maksu.

Viides kysymys (asia C-41/05)

94. Tribunal de première instance tiedustelee viidennellä kysymyksellään siltä varalta, että kolmanteen ja neljänteen kysymykseen vastataan myöntävästi, voiko verovelvollinen, joka on maksanut moottoriveroa, perustellusti vaatia sen takaisinmaksua 16.7.1992 alkaen, jolloin annettiin tuomio asiassa Legros ym.

35 – Ks. esim. asia 86/78, Peureux v. Services fiscaux de la Haute-Saône et du territoire de Belfort, tuomio 13.3.1979 (Kok. 1979, s. 897, 32 ja 33 kohta) ja asia 68/79, Just, tuomio 27.2.1980 (Kok. 1980, s. 501, Kok. Ep. V, s. 31, 15 ja 16 kohta).

95. Totean tästä ainoastaan, että koska olen katsonut, että riidanalainen toimenpide ei ole EY 25 artiklassa tarkoitettu tullia vaikutukseltaan vastaava maksu eikä EY 90 artiklassa kielletty sisäinen syrjivä maksu, tähän kysymykseen vastaaminen ei ole mielestäni tarpeen.

V Ratkaisuehdotus

96. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin toteaisi seuraavaa:

– *Asiassa C-393/04 ja asiassa C-41/05:*

Kunnallisista ja maakunnallisista moottoriveroista yksinomaan maakaasuasemilla käytettävien moottoreiden hyväksi myönnettävät vapautukset merkitsevät EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

– *Asiassa C-41/05:*

1) Kunnallisista ja maakunnallisista moottoriveroista yksinomaan maakaasuasemilla käytettävien moottoreiden hyväksi myönnettävät vapautukset merkitsevät EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

2) Yritykset, joilta kannetaan Liègen maakunnassa 30.10.1998 ja 29.10.1999 tehdyillä maakunnallisilla päätöksillä käyttöön otetun moottoriveron kaltaista veroa, eivät voi vaatia kyseisenä verona maksamiensa suoritusten palauttamista sillä perusteella, että muille verovelvollisille myönnetty vapautus merkitsee valtiontukea.

3) Liègen maakunnassa 30.10.1998 ja 29.10.1999 tehdyillä maakunnallisilla päätöksillä käyttöön otetun moottoriveron kaltainen vero ei ole EY 25 artiklassa tarkoitettu vaikutukseltaan vastaava maksu.

4) Liègen maakunnassa 30.10.1998 ja 29.10.1999 tehdyillä maakunnallisilla päätöksillä käyttöön otetun moottoriveron kaltainen vero ei ole EY 90 artiklassa tarkoitettu syrjivä maksu.